

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-06-04

Ärendenummer KULT-2022-00789

Handläggare

Anette Lindgren

Telefon: 031-368 36 32

E-post: anette.lindgren@kultur.goteborg.se

Yttrande över Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan - samråd

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker detaljplaneförslaget för arenor och blandstad söder om Valhallagatan.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsbyggnadsnämnden som eget yttrande.
3. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden har översänt samrådshandlingar för "Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan inom stadsdelen Heden i Göteborg" till kulturnämnden på remiss. Detaljplanens övergripande syfte är att stärka områdets kvaliteter och funktioner som event- och idrottsområde, samt utveckla det till en levande blandstad. Förslaget innehåller en ny arena med annex samt kompletterande centrumverksamheter, hotell, utbildningslokaler, bostäder med mera. Dess genomförande innebär bland annat att Valhallabadet och Scandinavium rivs.

Detaljplaneförslaget frångår ambitionerna i översiktsplanen (ÖP) och målsättningarna för gestaltad livsmiljö på flera punkter. Störst negativ effekt ger avvikelser i byggnadstyper och skala på det tillkommande i mötet med befintlig stad, samt bristerna i hanteringen av berörda kulturmiljöer inom och i anslutning till planområdet.

Detaljplanen är en av två som vilar på "Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden". Kulturnämnden beslutade att inte ta ställning i ärendet, utan översände förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Förvaltningens synpunkter har inte beaktats i det fortsatta arbetet, varför förvaltningen föreslår nämnden att avslå detaljplaneförslaget, då det riskerar att orsaka oåterkalleliga skador på kulturmiljöer av mycket höga värden. Detaljplanen saknar även en antikvarisk konsekvensbedömning av förslaget, vilket kulturförvaltningen ser som nödvändigt.

Tre kulturhistoriska objekt av nationellt intresse berörs av de två planerna för evenemangsområdet, vilka alla riskerar att påverkas negativt eller förstöras till följd av detaljplanernas genomförande. Det gäller det nyligen påträffade vikingatida gravfältet i Burgårdsparken, Stora Katrinelunds landeri och Valhallabadet. Kulturförvaltningens bedömning är att förstörelse av eller skador på de kulturhistoriska värden som bärs av dessa tre objekt innebär en ur kulturmiljöperspektiv oacceptabel förlust.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Målet med den statliga politiken för gestaltad livsmiljö är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Målsättningen ska bland annat uppnås genom att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden.

Detta förhållningssätt, som finns inskrivet i Göteborgs Stads översiktsplan, är av betydelse för utvecklingen av evenemangsområdet. I evenemangsområdet finns stora möjligheter att genom långsiktiga investeringar bidra till att upprätthålla och utveckla göra Göteborg till en hållbar evenemangstad. Genom att investera i den befintliga kulturmiljön, grön- och blåstruktur samt social service så som skolor och förskolor, görs stadsdelen attraktiv och välkomnande för både boende i närområdet och besökare. Här finns potential för att skapa en grön urban lunga med generösa vistelseytor där höga kulturmiljövärden värnas, utvecklas och tillgängliggörs. Kulturförvaltningens bedömning är att detaljplaneförslaget inte svarar mot detta.

En besöksnäring som samspelar väl med kulturmiljöer kan bidra till en långsiktigt positiv ekonomisk utveckling för staden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Göteborgs Stads klimatstrategiska program slår fast att Göteborg ska vara en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimatproblem. Göteborgs Stad ska vara föregångare och visa att det är möjligt att leva gott utan att bidra till negativ klimatpåverkan.

En strävan att utveckla befintliga miljöer i stället för att riva dem är ett sätt att gå i denna riktning. Klimatpåverkan för byggnader är högre vid rivning och nybyggnation, än vid bevarande och renovering, vilket är betydelsefullt i relation till programmets förslag på omfattande rivningar. En utvärdering utifrån klimatpåverkan bör göras för att bedöma effekterna av detaljplaneförslaget.

Bedömning ur social dimension

En grundlig social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys har genomförts inom programarbetet, baserat på Göteborgs Stads analysmodell. I modellen är ett områdes identitet en viktig aspekt för den sociala hållbarheten, och det gäller i hög grad för evenemangsområdet.

Målsättningen i socialkonsekvensanalys (SKA) samt barnkonsekvensanalys (BKA) när det gäller identiteter för området är att det ska adderas nya lager samtidigt som områdets befintliga historia och identitet ska bevaras. Kulturförvaltningen bedömer att denna målsättning inte har uppnåtts, då den befintliga historien och identiteten inte värnas.

Öster om detaljplaneområdet ligger riksintresset Gårda, en äldre arbetarstadsdel med industriell och brokig identitet. I kommunfullmäktiges beslut om uppdrag för evenemangsområdet finns målsättningen att "Stadsutvecklingen ska bestå av en trivsam kvartersstad med lokaler i bottenplan som ska spegla Gårdas äldre bebyggelse på andra sidan Mölndalsån." Illustrationerna visar dock någonting annat när det gäller bostadskvarterens skala och form. Den sociala konsekvensanalysen rekommenderar att hänsyn tas till Gårdas småskalighet i gestaltningen av den nya bebyggelsen, något som anses

betydelsefullt för människors upplevelse av å-rummet och av kopplingen till den äldre bebyggelsen på Gårdasidan.

Vidare pekar den sociala konsekvensanalysen på att unika värden försvinner i och med förslaget att Valhallabadet och Scandinavium rivs, två byggnader med kulturhistoriskt värde för både staden och nationen. Valhallabadet är idag en mycket omtyckt plats av göteborgarna, och används av vardagsmotionärer, barnfamiljer och elitsimmare. Platser som Valhalla är betydelsefulla för den sociala hållbarheten, då de genom att vara omsorgsfullt utformade platser för vardagsaktiviteter och möten, bygger en känsla av sammanhang, en kontinuitet över tid och en identitet. Valhallabadet står, tillsammans med ett fåtal andra göteborgska byggnader, ut när det gäller den breda sociala användningen och har därför ett djupgående värde och en identitet för göteborgarna.

Om platsens existerande kulturmiljöer går förlorade har det en negativ social påverkan. Konsekvenserna har inte fördjupats inom aktuell social- och barnkonsekvensanalys.

Bedömning av barnets bästa

Genom att vårda och bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan vi skapa en levande dialog mellan generationer och se till att våra efterkommande har möjlighet att lära av och uppskatta den historia som har format oss.

Projektet som helhet innehåller ett nytt bad, vilket kan ge positiva sociala värden för invånarna. Den föreslagna exploateringen har också flera utmaningar ur barnperspektiv. Det finns redan i dagsläget ett underskott av samhällsservice i stadsdelen Heden i relation till befolkningens behov, vilket understryks i den genomförda sociala konsekvensanalysen och barnkonsekvensanalysen.

Bilagor

1. Inbjudan till samråd om Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan inom stadsdelen Heden [Länk till samrådshandlingar](#)
2. Länsstyrelsens beslut gällande fråga om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet 2023.
3. Pressrelease från Europa Nostra, [The 7 Most Endangered Programme](#)

Expedieras till

Stadsbyggnadsnämnden

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har översänt samrådshandlingar för ”Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan inom stadsdelen Heden i Göteborg” till kulturnämnden på remiss. Remisstiden löper från den 7 maj till den 17 juni 2025. Kulturnämnden har beviljats förlängd svarstid till den 23 juni under förutsättning att stadsbyggnadsförvaltningen kan ta del av kulturförvaltningens utkast till tjänsteutlåtande senast den 17 juni.

Beskrivning av ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har översänt samrådshandlingar för ”Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan inom stadsdelen Heden i Göteborg” till kulturnämnden på remiss. Planområdet omfattar raden med anläggningar närmast söder om Valhallagatan (Valhallabadet, Valhalla sporthallar, Scandinavium) samt de anslutande gaturummen längs Valhallagatan och Mölndalsån.

Detaljplanens avgränsning. Bild från sidan 5, något beskuren. Norr uppåt i bild.

Programförslaget. Volymskiss ur planprogrammet sidan 30, något beskuren. Norr nedåt till höger i bild.

Detaljplaneförslaget för ytorna söder om Valhallagatan innehåller en ny arena och annex samt kompletterande centrumverksamheter såsom hotell och andra kommersiella verksamheter. Det innehåller även bland annat ytor och funktioner för Svenska Mässan, bostäder, gymnasium med mera längs Skånegatan. Förslaget är ett steg i arbetet med att skapa förutsättningar för utvecklingen av Göteborgs som evenemangsstad.

Detaljplanens övergripande syfte är att stärka områdets kvaliteter och funktioner som event- och idrottsområde, samt utveckla evenemangsområdet till en levande blandstad. Då alla kulturmiljöer inom planområdet rivs begränsas kulturmiljöambitionen att området ska utvecklas med hänsyn till intilliggande kulturmiljövärden.

Yttrande över detaljplaneprogrammet 2024

Detaljplanen är en av två som ska vila på ”Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden”. Arbetet med detaljplanerna har genomförts delvis parallellt. Det

handlar om handlar om den här aktuella planen samt ”Detaljplan för centralbad och blandstad norr om Valhallagatan” dnr BN 0549/22.

Kulturförvaltningen förslog kulturnämnden att avslå programförslaget till förmån för en revidering där de ingående kulturmiljöerna bevaras och får inverkan på program- samt detaljplaneförslagen.

Planprogrammet frångår ambitionerna i översiktsplanen (ÖP) och målsättningarna för gestaltad livsmiljö på flera punkter. Störst negativ effekt ger programmets avvikelser i byggnadstyper och skala på det tillkommande i mötet med befintlig stad, samt bristerna i hanteringen av berörda kulturmiljöer inom och i anslutning till planområdet.

Tre kulturhistoriska objekt av nationellt intresse berörs av planprogrammet. De riskerar alla att påverkas negativt eller förstöras till följd av programmets genomförande. Det gäller det nyligen påträffade vikingatida gravfältet i Burgårdsparken, Stora Katrinelunds landeri och Valhallabadet. Kulturförvaltningens bedömning är att förstörelse av eller skador på de kulturhistoriska värden som bärs av dessa tre objekt innebär en oacceptabel förlust.

Tidigare yttranden och utredningar i ärendet

Kulturförvaltningen har på olika sätt deltagit i arbetet med stadsdelen Heden och planeringen för en ny arena sedan tidigt 2010-tal. Ända sedan starten har kulturförvaltningen lyft fram de stora kulturvärden som finns i byggnader och miljöer inom och angränsande till området.

Valhallabadet – kulturmiljöbedömningar

År 2013 producerade Göteborgs stadsmuseum den första versionen av *Valhallabadet – kulturhistoriskt underlag*, till Stadsbyggnadskontorets strategiska avdelning, inom alternativvalsstudien för en ny arena (dnr BN 12/0640). Syftet var att förtydliga motiven för bevarande av badhuset.

Rapporten uppdaterades till programarbetet och ligger som bilaga till detaljplanens kulturmiljöunderlag *Evenemangsområdet – kulturmiljöunderlag till planprogram, del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden i Göteborg*, stadsmuseets kulturmiljörapport 2023:01.

Till pågående detaljplaneremiss finns även *Valhallabadet – byggnadshistorisk utredning & konsekvensbeskrivning* av Antiquum AB (2024-03-18), som en bilaga.

Båda underlagen understryker och beskriver Valhallabadets mycket höga kulturhistoriska värden. I Antiquums rapport ingår även en konsekvensbeskrivning som förtydligar vilka värden som riskerar att förloras vid en rivning.

Valhallabadet är sedan tidigare utpekad i Göteborgs bevarandeprogram och ska därmed bedömas som särskilt värdefull. Det ingår även i Länsstyrelsens och Västarvets kunskapsunderlag *Moderna Monument* (2014), som samlar regionens mest betydelsefulla efterkrigstidsbyggnader i syfte att öka förutsättningarna för ett bevarande av dessa. Den höga värderingen av Valhallabadet är brett förankrad bland antikvariskt sakkunniga.

Valhallabadet – fråga om byggnadsminnesförklaring

Ansökan om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet har lämnats in till Länsstyrelsen i två omgångar, 2013 och 2022.

I sin behandling av frågan om byggnadsminnesförklaring har Länsstyrelsen bedömt att Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden och uppfyller kriterierna för att bli ett byggnadsminne. Länsstyrelsen lyfter i sitt svar fram byggnadens arkitektur och formgivning liksom dess höga socialhistoriska värde som en representant för 1950-talets och folkhemmets strävanden för fritid, folkhälsa med mera.

Ansökan har dock avslagits med hänsyn till politiska inriktningsbeslut. En byggnadsminnesförklaring kräver att det finns förutsättningar för ett bevarande och en långsiktig förvaltning. Länsstyrelsens beslut i frågan om byggnadsminnesförklaring ligger som bilaga 3 till detta yttrande.

Bedömning

Kulturförvaltningen bedömer att förslaget till ”Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan inom stadsdelen Heden i Göteborg” bör avstyrkas.

Kulturförvaltningen förordade i förra skedet ett avslag på planprogrammet till förmån för en större revidering där de ingående kulturmiljöerna bevaras och får inverkan på program- samt detaljplaneförslagen. Detta har ej skett och förvaltningen föreslår därför ett avslag även på detaljplaneförslaget, då det riskerar att orsaka oåterkalleliga skador på kulturmiljöer av mycket höga värden.

Kulturförvaltningens bedömning utgår från översiktsplanens intention och det som finns som är klassat som riksintressen och byggnadsminnen inom området. Specifikt vill förvaltningen som grund för sin bedömning lyfta fram hanteringen av Valhallabadet, en byggnad av byggnadsminnesklass, samt riksintresseområdena Gårda och Göteborgs innerstad (stenstaden).

Alternativa scenarion saknas

Samrådshandlingarna till detaljplanen omfattar 42 handlingar vilket i sig belyser komplexiteten i ärendet och borde ha lett till ett öppet programarbete med flera alternativa scenarios.

Flera mycket viktiga kulturmiljöer har inte fått inverkan på program- och detaljplaneförslagen och som en följd därav inte heller fått tillräckliga möjligheter till bevarande och utveckling. Inom denna detaljplans avgränsning gäller det främst:

- Valhallabadet, en byggnad av byggnadsminnesklass. Den ursprungliga anläggningen bör bevaras i sin helhet.
- Gårda är en miljö av riksintresse för kulturmiljövården, vars skala och möte med Mölndalsån behöver värnas, och siktlinjer mot området måste hållas öppna. Planförslaget innebär en skalförskjutning och ökad täthet gentemot befintlig bebyggelse i Gårda. Detta påverkar upplevelsen av Gårdas småskaliga bebyggelsekaraktär negativt. Förslaget stärker inte Gårda utan testar istället gränsen för påtaglig skada på den riksintressanta miljön.
- Göteborgs innerstad (stenstaden), en miljö av riksintresse för kulturmiljövården, vars skala och hantering av stadsrum och gaturum behöver värnas.
- Scandinavium, där ett bevarande borde funnits med som alternativ utveckling av området.

Antikvarisk konsekvensbeskrivning saknas

Kulturförvaltningen konstaterar att en antikvarisk konsekvensbeskrivning saknas bland planeringsunderlagen. Förvaltningens bedömning är att det är ett nödvändigt underlag i denna detaljplan.

Samtliga intressebeträffande mellan kulturvärdena och andra krav behöver tydligt redovisas i konsekvensbeskrivningen, för att möjliggöra en bedömning av om den föreslagna avvägningen mellan olika intressen sammantaget kan anses tillgodose lagens krav.

Kulturmiljöfrågorna är i denna detaljplan av så hög dignitet och de potentiella skadorna på värdena är så allvarliga att en konsekvensbeskrivning måste tas fram.

Övriga kulturmiljöunderlag

De övriga kulturmiljöunderlag som tillhör planen redovisar med tydlighet de mycket höga kulturhistoriska värden som finns inom planområdet.

Översiktsplanens intention

Det är kulturförvaltningens bedömning att detaljplaneförslaget frångår ambitionerna i översiktsplanen (ÖP) på flera punkter. Störst negativ effekt ger avvikelser i byggnadstyper och skala på det tillkommande i mötet med befintlig stad, samt hanteringen av ingående och intilliggande kulturmiljöer.

Göteborgs stads arkitekturpolicy tar sin utgångspunkt i det nationella målet för gestaltad livsmiljö. Policyen är tydlig med att platsens förutsättningar och mötet med befintlig stad är centrala i utvecklingsprojekt. En god gestaltad livsmiljö förutsätter en stadig utgångspunkt i stadens historiska utveckling och i de värden och kvaliteter som karaktäriserar Göteborg.

I propositionen ”Politik för gestaltad livsmiljö” lyfts kulturmiljöns betydelse tydligt fram. Där understryks att gestaltningen av den befintliga livsmiljön och förvaltningen av de kulturvärden som finns där är en lika viktig uppgift som skapandet av nya miljöer.

Kulturförvaltningen menar att detaljplaneförslaget inte visar på tillräckligt god volymhantering utifrån målsättningarna för gestaltad livsmiljö. Skalan på det tillkommande gör att i princip alla befintliga stadsmiljöer som angränsar till planområdet får försvagade värden och kvaliteter. Området föreslås tillföras volymer som förvanskar stadsbilden och staden på en strukturell nivå.

I ÖP:s planeringsinriktning för innerstaden understryks att stadsutvecklingen ska lyfta och stärka kulturmiljön. Innerstadens kulturmiljö och dess kulturvärden ska ses som en potential för att stärka Göteborg som varumärke och som en attraktiv och hälsosam livsmiljö för invånare och besökare. Kulturförvaltningen bedömer att förslaget inte stärker kulturmiljön. Det sker dels genom förlust av Valhallabadet och Scandinavium, två ikoniska byggnader, dels i mötet med Gårda, Mölndalsån och stenstaden.

Riksintressen och byggnadsminnen

Den allt för höga exploateringen av området i volym och höjder påverkar alla befintliga angränsande miljöer negativt. Det gäller:

- Gårda, område av riksintresse för kulturmiljövården samt innehållande två byggnadsminnen
- Göteborgs innerstad (stenstaden), område av riksintresse för kulturmiljövården

Riksintresseområdena i Göteborg är utvalda på grund av deras centrala roller i berättelsen om stadens framväxt. De är tydliga göteborgskaraktärer som sammantaget visar på det speciella med just vår stad. Genom att värna och utgå från riksintressena så stärker man det göteborgsspecifika och berättelsen om Göteborg. Att begränsa eller skada riksintressena innebär förlust av viktiga särdrag med stora värden.

Översiktsplanens övergripande förhållningssätt är att kulturmiljövärden ska lyftas och stärkas i stadsutvecklingen och att ny bebyggelse och infrastruktur ska uppföras med hänsyn till värdefulla natur-, kulturmiljö-, och landskapsbildsvärden. Riksintressenas värdebärande uttryck är särskilt känsliga för förändringar. Utsiktsplatser och öppna landskapsrum som ger överblick över den speciella stadstopografin ska värnas.

Kulturförvaltningen ser inte att detaljplanen omhändertar riksintressena och byggnadsminnenas värden så att de kan stärkas eller lyftas av stadsutvecklingen i och med de massiva och höga volymer som tillkommer.

Miljökonsekvensbeskrivning

Den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som medföljer planen beskriver främst planens påverkan på de värden som regleras i Miljöbalken, alltså miljöer av *riksintresse för kulturmiljövården*, men även övriga kulturmiljövården. handlar inom denna plan om påverkan på riksintressena Gårda och Göteborgs innerstad samt under ”Övriga värden” även Scandinavium och Valhallabadet.

Skador på riksintresse för kulturmiljövården kan inte uteslutas enligt MKB:n. Höjder och volymhantering och den skalförskjutning de riskerar att medföra är centrala i bedömningen. ”Med nuvarande underlag för planförslag går det inte att utesluta att skada på riksintressena kan uppstå” konstateras även i samrådshandlingen (s. 108).

Valhallabadet

Det är kulturförvaltningens bedömning att en rivning av Valhallabadet inte följer översiktsplanen, som anger att planering ska beakta Göteborgs kulturmiljö i lokal, nationell och internationell kontext i samtliga stadsutvecklingsprojekt. Planeringen skall även säkerställa att byggnader och miljöer inom innerstadens utpekade bevarande-områden i kulturmiljöprogrammet och/eller område av riksintresse för kulturmiljövården inte förvanskas eller påtagligt skadas.

Till detaljplaneförslaget hör flera kulturmiljöunderlag, varav två särskilt tydligt beskriver och understryker Valhallabadets mycket höga kulturhistoriska värden. Det gäller *Valhallabadet*, bilaga 2 till *Evenemangsområdet*, Göteborgs stadsmuseums kulturmiljörapport 2023:01, samt *Valhallabadet – byggnadshistorisk utredning & konsekvensbeskrivning* av Antiquum AB 2024-03-18. I den senare ingår även en konsekvensbeskrivning som förtydligar vilka värden som riskerar att förloras vid en rivning. Sammanfattningen av konsekvensbeskrivningen inleds (s. 6):

”Konsekvensbeskrivningen har visat att en rivning av Valhallabadet skulle innebära att stora och dokumenterade kulturhistoriska, upplevelsemässiga, konstnärliga och estetiska värden går förlorade.”

Kulturförvaltningen delar denna bedömning och vill även lyfta fram att de värden som bedöms vara höga idag kommer att öka än mer med tiden. Valhallabadet är en unik byggnad, en folkhemsikon som bör bevaras som byggnadsminne.

Såsom framgår av Länsstyrelsens beslut så är det omständigheterna och inte de värden som byggnaden bär som lett till avslag på ansökan om byggnadsminnesförklaring. Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden och uppfyller kriterierna för att bli ett byggnadsminne. Förvaltningen bedömer därför att planeringen bör inriktats på att inkludera och bevara byggnaden i en omvandling av området.

Europa Nostra – ett av Europas 7 mest hotade kulturarvsplatser 2025

Valhallabadet är upptaget på den europeiska intresseorganisationen Europa Nostras lista över de sju mest hotade kulturarvsplatserna i Europa 2025. Organisationen har sedan 1960-talet verkat för att lyfta och skydda kulturarv.

Den rådgivande panelen vid Europa Nostra betonar att: *"Valhallabadet står både för ett betydelsefullt uttryck för 1950-talets banbrytande arkitektur och konstnärliga utsmyckning, och ett genombrott för ett nytt folkhälsoansvar, en symbol för förändrade attityder till offentliga bad. Det är också ett exempel för resten av Europa i sin utsökta design, tillgänglighet och öppenhet. Av arkitektoniska, kulturella, sociala, ekonomiska och miljömässiga skäl bör Valhallabadet renoveras till nytta för både nuvarande och framtida generationer."*

Europa Nostra påpekar att ett bevarande av Valhallabadet följer principerna för New European Bauhaus, initiativet som lanserades av EU-kommissionen 2021 för att främja hållbara lösningar för den byggda miljön under den gröna omställningen.

Europa Nostras pressmeddelande ligger som bilaga 4 till detta yttrande.

Scandinavium

Scandinavium är en byggnad med stark symbolverkan, en känd göteborgsprofil. Den bär även bland annat byggnadsteknikhistoriska, arkitekturhistoriska och samhällshistoriska värden. Den är även en plats för minnen av många stora musik- och idrottshändelser. Byggnaden har höga värden och en rivning innebär förlust av kulturhistoriska värden och av en ovanlig byggnad som många har en relation till.

Övrig värdefull bebyggelse

Före detta Tomtens Tekniska Fabrik i Gårda påverkas av detaljplaneförslaget. Det karaktärsstarka Tomtens-tornet kommer inte längre att vara synligt från västra sidan om Mölndalsån, vilket innebär en förlust av ett lokalt landmärke. Tornet är vackert utformat och dess potential i stadsrummet kan omhändertas bättre.

Förvaltningens synpunkter och förslag till beslut

Detaljplaneområdet berör flera kulturhistoriska miljöer och objekt av nationellt intresse vilka alla riskerar att påverkas negativt eller förstöras till följd av planens genomförande. Det gäller främst Valhallabadet samt riksintresseområdena Gårda och Göteborgs innerstad (stenstaden). Kulturförvaltningens bedömning är att förstörelse av eller skador på de kulturhistoriska värden som bärs av dessa objekt innebär en ur kulturmiljöperspektiv oacceptabel förlust.

Detaljplanen är en av två som vilar på "Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden". Kulturnämnden beslutade att inte ta ställning i ärendet, utan översände förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Förvaltningens synpunkter har inte beaktats i det fortsatta arbetet, varför förvaltningen föreslår nämnden att avslå

detaljplaneförslaget, då det riskerar att orsaka oåterkalleliga skador på kulturmiljöer av mycket höga värden.

Detaljplaneförslaget frångår ambitionerna i översiktsplanen (ÖP) och målsättningarna för gestaltad livsmiljö på flera punkter. Störst negativ effekt ger avvikelser i skalor och byggnadstyper på det tillkommande i mötet med befintlig stad, vilka ger en förvanskning av staden på en övergripande nivå, samt bristerna i hanteringen av berörda kulturmiljöer inom och i anslutning till planområdet.

Detaljplanen saknar även en antikvarisk konsekvensbedömning av förslaget, vilket kulturförvaltningen ser som ett nödvändigt planeringsunderlag.

Kulturförvaltningens bedömning är att man såväl ur ett kulturmiljöperspektiv som ur ett stadsbyggnadsperspektiv bör utveckla området med utgångspunkt i de höga kvaliteter som det redan besitter, och i en skala som passar för platsen.

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden avstyrker förslaget till ”Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan inom stadsdelen Heden i Göteborg”.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur och Samhällsutveckling

Till: Remissinstanser, sakägare m.fl. enligt
sändlista (se nästa sida)
Datum 2025-04-30
Diarienummer SBF-2023-00156

Ivana Markovic
Telefon 031-368 15 99
E-post ivana.markovic@stadsbyggnad.goteborg.se

Förslag till ny Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan inom stadsdelen Heden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 25 april 2025 att genomföra samråd för
rubricerat ärende. Detaljplanen är upprättad med utökat planförfarande enligt PBL
(2010:900, SFS 2014:900)

Inbjudan till samråd om detaljplan

Kommunen har tagit fram ett förslag till en ny detaljplan. Detaljplanen avser området inom stadsdelen Heden och är en del av evenemangsområdet i Göteborg. Planområdet omfattar Valhallagatan, Scandinavium, Valhallabadet, Valhalla sporthallar, delar av Svenska Mässan och en del av Burgårdstråket vid Mölndalsån. Förslaget till detaljplan innebär kortfattat rivning av nuvarande Scandinavium, Valhallabadet och Valhalla sporthallar. Detaljplanen medger uppförande av en ny arena som placeras inom planområdets östra del, och centralt i området föreslås en ny mindre multisportarena, annexet samt ett hotell. I den västra delen av området där Scandinavium ligger föreslås en eventhall som mot Skånegatan och Valhallagatan kringbyggs med blandstad med verksamheter, vuxen- och gymnasieutbildning, kontor och bostäder. I den södra delen mot Svenska Mässan föreslås en samordnad logistiklösning för att internt kunna betjäna kvarteret inifrån. Valhallagatan utvecklas till ett viktigt sammankopplande stråk med entréer till kommande större målpunkter som prioriterar framkomlighet för gående och cyklister. Naturmiljön längs Mölndalsån, i detaljplanens östra del, planläggs som ekologiskt funktionell kantzon och gång- och cykelstråk.

Förslaget överensstämmer i huvudsak med kommunens översiktsplan. Förslaget avviker ifrån översiktsplanen avseende bevarande av byggnader och miljöer av kulturhistoriskt värde. Genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Tiden för samrådet är: 7 maj – 17 maj 2025

Förslaget finns på Göteborgs Stads hemsida <http://goteborg.se/planochbyggprojekt>, där också synpunkter på förslaget kan lämnas.

Förslaget finns också tillgängligt på Stadsbiblioteket, Götaplatsen 3, vid hörsalen på plan -1 under samrådstiden. Besökstid måndag-fredag 08:00-20:00, lördag-söndag 10:00-18:00. Andra öppettider kan förekomma i samband med sommar och övriga helgdagar.

För den som vill veta mer om förslaget, och kunna ställa frågor, finns det möjlighet att vara med på ett **offentligt möte : torsdagen den 22 maj kl. 16-19 vid trappscenen på plan -1 på Stadsbiblioteket, Götaplatsen 3**. Mötet planeras genomföras i form av ett öppet hus. Bildspel visas kontinuerligt.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Under tiden för samrådet finns det därför möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Synpunkterna måste lämnas skriftligt senast den **17 juni 2025**. Synpunkterna ska märkas med diarienumret SBF-2023-00156. Ange namn och adress eller fastighetsbeteckning så att det framgår vem som skickat synpunkterna. I ert svar ska samtliga synpunkter som avses påverka planförslaget framgå tydligt. För att få en tydlig bild över inkomna synpunkter önskar vi att få en tydlig summering av synpunkterna i punktform samt att det fullständiga yttrandet bifogas som bilaga.

Vi ser gärna att synpunkterna skickas in via e-post till stadsbyggnad@stadsbyggnad.goteborg.se. Det går även att skicka brev till Stadsbyggnadsförvaltningen, Box 2554, 403 17 Göteborg.

Fastighetsägare ombeds meddela hyresgäster, inneboende, eller ny ägare etc. om handlingarna.

Information om förslaget kan lämnas av Ivana Markovic, planarkitekt, telefon 031-368 15 99 e-post: ivana.markovic@stadsbyggnad.goteborg.se och Robin Sjöström, projektledare, telefon 031-368 17 51, e-post: robin.sjostrom@stadsbyggnad.goteborg.se

De synpunkter som skickats in under samrådstiden kommer att analyseras, sammanfattas och kommenteras i en samrådsredogörelse. Där kommer det även att framgå om synpunkterna leder till ändring av planförslaget. Samrådsredogörelsen blir offentlig i samband med granskning av detaljplanen vilket är ett senare skede i planarbetet.

Synpunkter måste framföras skriftligt senast under granskningsskedet annars kan du förlora rätten att överklaga beslutet att anta detaljplanen.

Med vänliga hälsningar

Ivana Markovic

Planarkitekt

Sändlista

Kommunala nämnder och bolag m.fl.

Exploateringsnämnden
Förskoleförvaltningen
Grundskoleförvaltningen
Göteborg Energi AB (Fjärrvärme)
Göteborg Energi Gasnät AB
Göteborg Energi GothNet AB
Göteborg Energi Nät AB
Göteborgs Stads Parkerings AB
Idrotts- och
föreningsnämnden/förvaltningen
Kretslopp och Vatten
Kulturnämnden/förvaltningen
Miljö- och klimatnämnden
Namnberedningen och GDA
adresser
Nämnden för funktionsstöd
Räddningstjänsten Storgöteborg
Stadsfastighetsnämnden/förvaltning
Stadsledningskontoret,
Avdelningen för planering och
analys
Stadsmiljönämnden/förvaltningen
Stadsområde 02 Centrum
Utbildningsnämnden
Statliga och regionala myndigheter m.fl.
Business Region Göteborg AB
Försvarmakten Högkvarteret,
HKV

Göteborgsregionen (GR)
Lantmäterimyndigheten
Luftfartsverket
Länsstyrelsen
Myndighet för samhällsskydd och
beredskap (MSB)
Polismyndigheten
Skanova Nätplanering D3N
Statens geotekniska institut
Swedavia AB
Säve flygplats
Trafikverket
Västfastigheter Ledningsstab,
Flygplatschefen
Västtrafik AB
Sakägare
Utsänt enligt fastighetsförteckning
Övriga
Got Event AB
Göteborg & Co
Göteborgs ornitologiska förening
"Funktionsrätt Göteborg
(tidigare HSO; Handikappfören.
Samarbetsorgan)"
Higab
Naturskyddsförening i Göteborg
Svensk Handel
Västsvenska handelskammaren
Mölnålsåns VF1955

Bygglövaavdelning - Utsedd
kontaktperson i projektet

Planstöd Projektadministration

Planstöd projektadministratörer

Strategi och taktik-avdelningen

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Kulturmiljöenheten
Antikvarie
Lena Emanuelsson

Beslut
2023-11-27

Diarienummer
432-24016-2022

Sida
1(3)

Föreningen Fasad
Fasad.gbg@gmail.com

Väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet Fastigheten Heden 34:20 i Göteborgs kommun

Beslut

Länsstyrelsen avslår er ansökan om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet på rubricerad fastighet.

Ärendet

Enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950) 3 kap 1 § får Länsstyrelsen förklara en byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde för byggnadsminne. Bestämmelserna om byggnadsminnen får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar.

Ni har skrivit till Länsstyrelsen och väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet i Göteborg.

Länsstyrelsen remitterade ärendet till Higab i egenskap av fastighetsägare den 10 januari 2023. Higab inkom med svar i ärendet den 3 juli och avstyrkte ansökan om byggnadsminnesförklaring med hänvisning till kommunfullmäktiges beslut om att uppföra en ny arena på platsen för Valhallabadet vilket innebär en rivning av Valhallabadet.

Valhallabadet

Valhallabadet uppfördes 1956 efter ritningar av arkitekt Nils Olsson och Gustaf Samuelsson. Byggnaden gavs en tidstypisk utformning i samarbete med konstnärer och inredningsarkitekter. Ritningarna belönades med ett OS-brons vid de Olympiska spelen i tävlingsgrenen Konst- och kultur. Valhallabadet utgör tillsammans med Pontusbadet i Luleå landets bäst bevarade större badhus uppförda under 1950-talet. Pontusbadet förklarades som byggnadsminne 2003.

På uppdrag av Göteborgs Stad, Stadsledningskontoret, tog företaget Antiquum 2014 fram ett kulturmiljöunderlag. Syftet med underlaget var att ge en fördjupad beskrivning och karaktärisering av Valhallabadets värden och egenskaper. I kulturmiljöunderlaget bedömdes Valhallabadet sammantaget som en mycket kulturhistoriskt värdefull anläggning med stora arkitektoniska och upplevelsemässiga värden såväl ur ett lokalt som nationellt perspektiv. Byggnaden bedömdes med sin välbevarade interiör och exteriör som

en representant för 1950-talets arkitektoniska ideal och kvalitetsmedvetna byggande.

Valhallabadet är utpekad som en kulturhistoriskt värdefull byggnad i Göteborgs bevarandeprogram. Byggnaden bedöms med sina höga kulturhistoriska värden som en särskilt värdefull byggnad enligt PBL 8:13 som innebär ett förvanskningförbud.

Valhallabadet har sedan den uppfördes varit tillgänglig för alla samhällsgrupper och utgjort en viktig och välbesökt social mötesplats.

Planering för en ny arena

Sedan många år tillbaka har frågan om en ny arena diskuterats i kommunen och hur denna kan integreras i evenemangsområdet. Ett nybyggnadsalternativ med arena inom kvarteret skulle medföra att den äldre delen av Valhallabadet rivs alternativt att sporthallarna och den nyare delen av Valhalla rivs.

Kommunstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att omhänderta Valhallabadets kulturhistoriska värden. Vilka kulturhistoriska värden som avses och på vilket sätt de ska omhändertas är oklart.

I Valhallabadet finns i flera utrymmen många välbevarade detaljer utförda i gedigna material som samverkar till en formsäker 1950-talsutformning. Wedels mosaikvägg vid 25-metersbassängen har kommit att bli ett signum för hela Valhalla.

Det är positivt att förslag på åtgärder tas fram för att omhänderta kulturhistoriska värden i Valhalla, men det är viktigt att förslagen också kan realiseras. Att en byggnad har höga kulturhistoriska värden innebär att det finns en välbevarad helhet som i sin gestaltning och utformning berättar om sin samtid utifrån bl a sociala, arkitektoniska och samhällshistoriska företeelser. Då inventarier och fast inredning som skapats för en omsorgsfullt utformad helhet tas från sitt ursprungliga sammanhang påverkas det kulturhistoriska värdet och förståelsen för sammanhanget negativt.

Länsstyrelsens bedömning

Valhallabadet har väldokumenterade kulturhistoriska värden. Länsstyrelsen bedömer att Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden genom sin arkitektur och formgivning liksom höga socialhistoriska värden som en representant för 1950-talets och folkhemmets strävanden för fritid, folkhälsa m m. Sett till dessa värden kan Valhallabadet förklaras som byggnadsminne.

En byggnadsminnesförklaring kräver samtidigt att det finns förutsättningar för ett bevarande och en långsiktig förvaltning. Mot bakgrund av kommunfullmäktiges beslut om att uppföra en arena på platsen för Valhallabadet, vilket medför en rivning av byggnaden, bedömer Länsstyrelsen att förutsättningar saknas för en byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet.

Detta beslut kan endast överklagas av Riksantikvarieämbetet.

I detta ärende har enhetschef Mats Herklint varit beslutande och antikvarie Lena Emanuelsson varit föredragande.

Beslutsort: Göteborg

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Sändlista:

Riksantikvarieämbetet

Göteborgs Stadsmuseum

Stadsbyggnadsförvaltningen i Göteborgs Kommun

Higab, Jerker Westerberg

Fastighetsregistret, kontaktperson platinaavisering

Co-funded by
the European Union

PRESSMEDDELANDE

Valhallabadet i Göteborg bland de 7 mest hotade kulturarvsplatserna i Europa 2025

Haag / Bryssel / Luxemburg, den 18 mars 2025

Listan över de 7 mest hotade monumenten och kulturarvsplatserna i Europa för 2025 släpptes idag av [Europa Nostra](#), det ledande nätverket för det europeiska kulturarvet, och [Europeiska investeringsbankens \(EIB\) Institute](#). Sedan programmet lanserades 2013 har 7 Most Endangered-programmet blivit ett centralt civilsamhällesinitiativ för att rädda Europas kulturarv i riskzoner, fungera som katalysator för att mobilisera expertis, stoppa olämplig utveckling och/eller säkerställa nödvändigt offentligt och privat stöd, inklusive finansiering. Varje listad plats är berättigad till ett EIB Heritage Grant på 10 000 € för att hjälpa till med att genomföra en överenskommen aktivitet som kommer att bidra till platsens bevarande.

Dessa är de 7 mest hotade kulturarvsplatserna i Europa för 2025:

- [Valhallabadet, Göteborg, SVERIGE](#)
- [Arakelots kloster och bosättning, ARMENIEN](#)
- [Nyborgs slott, DANMARK](#)
- [Monemvasias slott, GREKLAND](#)
- [Stora synagogan i Orla, POLEN](#)
- [Generalstab Modernist Complex i Belgrad, SERBIEN](#)
- [Victoria Tower Gardens, London, STORBRIANNIEN](#)

Tillkännagivandet gjordes vid ett onlineevenemang, i närvaro av **Guy Clause**, vicepresident i Europa Nostra, och **Shiva Dustdar**, chef och direktör för EIB-institutet. Deltog gjorde också **Glenn Micallef**, EU-kommissionär för rättvisa mellan generationerna, ungdom, kultur och idrott. Nominatorer och representanter för de utvalda sajterna bidrog till onlineevenemanget, som lockade deltagare från hela Europa och utanför.

Årets lista omfattar tre kultur- och naturarv – Nyborgs slott, Monemvasia slott och Victoria Tower Gardens i London – som hotas av invasiva nya byggnader och olämpliga utvecklingsprojekt; två modernistiska byggnader – Generalstab-komplexet i Belgrad och Valhallabadet i Göteborg – under överhängande risk för rivning; och två religiösa kulturarv – Arakelots kloster och anläggning samt den stora synagogan i Orla – hotade av försummelse respektive brist på finansiering.

De 7 platserna valdes ut grundat på deras betydelse och kulturella värde, samt på grund av den allvarliga fara som de står inför. Nivån på lokalsamhällets engagemang och/eller offentliga och privata intressenters engagemang för att rädda dessa platser ansågs vara av avgörande mervärde. Ett annat urvalskriterium var potentialen för var och en av platserna att fungera som en drivkraft för hållbar socioekonomisk utveckling.

De 7 finalisterna valdes av [Europa Nostras styrelse](#) bland de [14 monument och platser](#) som tidigare nominerades av den [rådgivande panelen för 7 Most Endangered Programme](#). Nomineringarna av platserna för 7 Most Endangered Program 2025 gjordes eller godkändes av [medlemmar i Europa Nostra](#), såväl som av [medlemmar i European Heritage Alliance](#).

Team av experter som representerar Europa Nostra och EIB-institutet, tillsammans med de organisationer och individer som nominerat de 7 utvalda platserna och andra partner, kommer nu att samla information och träffa nyckelintressenter för att utvärdera platserna och utfärda en teknisk rapport med rekommendationer till åtgärder.

Budskap från viktiga företrädare för Europa Nostra, EIB-institutet och Europeiska kommissionen

Europa Nostras vice ordförande **Guy Clause** sade: *“Tillsammans med våra partner, både europeiska och nationella, kommer vi att tillhandahålla expertis från det civila samhället och teknisk expertis, identifiera möjliga finansieringskällor och mobilisera vårt breda nätverk för att stödja lokala insatser för att rädda årets sju mest hotade kulturarvsplatser i Europa. Vårt kulturarv och vår kultur spelar en nyckelroll när det gäller att bygga mer hållbara, inkluderande och demokratiska samhällen på vår kontinent och utanför.”*

Shiva Dustdar, ordförande och direktör för Europeiska investeringsbankens institut, sade: *“Europas kulturarv är en hörnsten i vår gemensamma identitet, ekonomiska vitalitet och historiska arv. Denna lista över hotade platser belyser inte bara deras betydelse utan också det akuta behovet av åtgärder för att säkerställa deras överlevnad. Genom att stödja Europa Nostra är EIB-institutet stolt över att kunna stärka lokala samhällen som inser den avgörande roll som bevarandet av kulturarvet spelar när det gäller att ta itu med bredare samhällsutmaningar. Att skydda dessa platser är en investering i Europas kulturella, sociala och ekonomiska struktur och säkerställer att deras värde består för framtida generationer.”*

Glenn Micallef, EU-kommissionär med ansvar för rättvisa mellan generationerna, ungdom, kultur och idrott, sade: *“Kulturen berikar våra liv, och det är vårt gemensamma ansvar att ta väl hand om den. Kulturarvet är grunden för att bygga en inkluderande, välmående och hållbar framtid för EU. Det är ett vittnesbörd om vår mångfald och vår identitet, det genererar miljontals arbetstillfällen och är en inspirationskälla för de kulturella och kreativa sektorerna. Att lyfta fram Europas mest hotade platser och monument hjälper oss att identifiera var vi behöver stärka våra insatser för att skydda vårt kulturarv, så att kommande generationer kan njuta av det.”*

Valhallabadet, Göteborg, Sverige

Valhallabadet i Göteborg, ritat 1948 av arkitekten Nils Olsson, invigdes 1956. Valhallabadet har sedan dess varit en av de största simhallarna i Skandinavien. Badet lockar nära en halv miljon besökare per år och är en populär mötesplats i Sveriges näst största stad för simning, träning och friskvård.

Byggnadskomplexet består av fem separata kroppar, för att minska intrycket av den stora volymen. Ingen fasad är utformad som en baksida och alla är klädda med gult tegel, vilket anspelar på industriarkitekturen i grannområdet Gårda. Svetsade stålbalkar bär upp det kopparklädda yttertaket. Golvytorna är täckta med marmor och kakel. Simhallens kortväggar är täckta av ett 700 m² modernistiskt mosaikmönster av enastående konstnärlig kvalitet, designat av konstnären Nils Wedel. De romerska baden i källarplanet dekorerades av den finske keramikern Taisto Kaasinen, från det berömda keramikföretaget Arabia i Helsingfors. Simhallen får ljus genom våningshöga fönster mot söder. Vid OS 1948 tilldelades Valhallabadets arkitektoniska värden en bronsmedalj.

Byggnaden har genom åren behållit sitt autentiska utseende och sina ursprungliga material som marmor, klinker och trä.

Valhallabadet har erkänts som en kulturhistoriskt värdefull byggnad i stadens bevarandeprogram, vilket gör att bevarandet anses vara av allmänt intresse. Även länsstyrelsen anser att Valhallabadet har byggnadsminnesklass, dock utan att tillstyrka en ansökan.

Valhallabadet hotas nu av rivning på grund av Göteborgs stads planer på att bygga en ny, större sport- och nöjesarena i stadens så kallade "evenemangsområde".

[Europa Nostra Sverige](#) nominerade, med stöd av föreningen Fasad och Hembygdsförbundet i Göteborg, Valhallabadet till 7 Most Endangered Program 2025. Syftet är att uppmuntra Göteborgs stad att ta hänsyn till byggnadens mångfaldiga värden och att stoppa planerna på att bygga ett nytt sport- och nöjeskomplex på badets plats.

I linje med principerna för [New European Bauhaus](#) - ett initiativ som lanserades av EU-kommissionen 2021 som främjar hållbara lösningar för att omvandla den byggda miljön och livsstilen under den gröna omställningen - skulle renoveringen av den ursprungliga simhallen utan tvekan bli billigare och mer miljövänligt än om badet rivs och ersätts av ett nytt komplex.

Den [rådgivande panelen för de 7 mest hotade programmet](#) betonade: *“Valhallabadet står både för ett betydelsefullt uttryck för 1950-talets banbrytande arkitektur och konstnärliga utsmyckning, och ett genombrott för ett nytt folkhälsoansvar, en symbol för förändrade attityder till offentliga bad. Det är också ett exempel för resten av Europa i sin utsökta design, tillgänglighet och öppenhet. Av arkitektoniska, kulturella, sociala, ekonomiska och miljömässiga skäl bör Valhallabadet renoveras till nytta för både nuvarande och framtida generationer.”*

Press contacts

Europa Nostra

Joana Pinheiro
Communications Advisor
E. jp@europanostra.org, M. +31 6 34 36 59 85
Antigoni Michael
7 Most Endangered Programme Manager
E. am@europanostra.org; T. +32 2 894 74 99

European Investment Bank Institute

Sabine Parisse
Media Officer
E. s.parisse@eib.org; M: +352621459159

Europa Nostra Sweden

Kersti Berggren, Vice-president
kersti.berggren@me.com
+46 706 600 369
Tina Wik, President
tina@tinawikarkitekter.se
+ 46 73 65 666 18

Find out more

[Press release in various languages](#)

[Video](#)

[Photos and banners](#)

www.7mostendangered.eu

www.europanostra.org

<https://institute.eib.org>

Background information

7 Most Endangered Programme

The [7 Most Endangered Programme](#) is a civil society initiative dedicated to safeguarding Europe's endangered heritage. Launched in 2013, this innovative programme is run by [Europa Nostra](#) in partnership with the [European Investment Bank Institute](#). It also has the support of the [Creative Europe](#) programme of the European Union, through the network project Europa Nostra Heritage Agora (2025-2028).

To mark the 10th anniversary of the 7 Most Endangered Programme in 2023, the EIB released the [brochure 'Saving the Past – Shaping the Future'](#), which highlights some of the success stories and the importance of community engagement. The brochure, produced in close collaboration with Europa Nostra, can be read and downloaded in six languages ([English](#), [French](#), [German](#), [Italian](#), [Polish](#) and [Spanish](#)).

Since the launch of the programme, 70 threatened monuments and heritage sites (from castles to bridges, factories and churches) from 33 countries across Europe have been selected. In addition, in 2016, the [Venice Lagoon in Italy](#) was declared as THE most endangered heritage site in Europe; and in 2022, the Board of Europa Nostra declared the [rich and diverse heritage of Ukraine](#) as THE most endangered heritage in the whole of Europe.

Europa Nostra

[Europa Nostra](#) is the European voice of civil society committed to safeguarding and promoting cultural and natural heritage. It is a pan-European federation of heritage NGOs, supported by a wide network of public bodies, private companies and individuals, covering over 40 countries. It is the largest and the most representative heritage network in Europe, maintaining close relations with the European Union, the Council of Europe, UNESCO and other international bodies. Founded in 1963, Europa Nostra celebrated its 60th anniversary in 2023.

Europa Nostra campaigns to save Europe's endangered monuments, sites and landscapes, in particular through the [7 Most Endangered Programme](#). It celebrates and disseminates excellence through the [European Heritage Awards / Europa Nostra Awards](#). Europa Nostra actively contributes to the definition and implementation of European strategies and policies related to heritage, through a participatory dialogue with European Institutions and the coordination of the [European Heritage Alliance](#).

Europa Nostra has led the European consortium selected by the European Commission to run the [European Heritage Hub](#) pilot project (2023-2025). It is also a partner of the [New European Bauhaus](#) initiative developed by the European Commission, and a leading European member and supporter of the [Climate Heritage Network](#).

European Investment Bank Institute

The [European Investment Bank Institute](#) (EIB Institute) was set up within the EIB Group (European Investment Bank and European Investment Fund) to promote and support social, cultural, and academic initiatives with

European stakeholders and the public at large. It is a key pillar of the [EIB](#) Group's community and citizenship engagement.

Creative Europe

[Creative Europe](#) is the EU programme that supports the cultural and creative sectors, enabling them to increase their contribution to Europe's society, economy and living environment. With a budget of €2.4 billion for 2021-2027, it supports organisations in the fields of heritage, performing arts, fine arts, interdisciplinary arts, publishing, film, TV, music, and video games as well as tens of thousands of artists, cultural and audiovisual professionals.